

DATUM
12 november 2024

ONS KENMERK
2400033329

BEHANDELD DOOR
T te Velde

UW BRIEF VAN

UW KENMERK

DOORKIESNUMMER

ONDERWERP

Reactie energievisie Overijssel

Geachte heer Oude Egbrink, beste Mart,

In november 2024 heeft de Provincie Overijssel haar concept-energievisie met de Gemeente Enschede gedeeld. Daarbij zat het verzoek aan ons college van B&W om op deze visie te reageren. Om te beginnen willen wij u daarvoor bedanken. In deze brief vindt u onze reactie. We hebben deze reactie opgebouwd langs zeven thema's. Dit zijn 1) De relatie met de omgevingsvisie en verdeling van verantwoordelijkheid, 2) het ruimtegebruik van deze transitie, 3) overeenkomst met lokale en regionale (bouw)plannen, 4) de energiemix, 5) zelfvoorzienendheid, 6) waterstof en biogas en 7) overig.

Relatie met de omgevingsvisie en verdeling van verantwoordelijkheid

De energievisie heeft op veel punten raakvlak met de Provinciale Omgevingsvisie (POVI). In de visie wordt een aantal ontwikkelingen geschetst dat gevolgen heeft voor hoe in de toekomst de openbare ruimte ingericht zal worden. Met name het scenario 'energie is sturend' dat meerdere keren als zeer waarschijnlijk wordt weggezet, impliceert dit. Daarmee lijkt de energievisie een aanvulling op de POVI te zijn. De visie is echter geen programma onder de omgevingsvisie.

Wij willen daarom vragen of er een betere duiding kan worden gegeven van de verhouding tussen de energievisie en de POVI. We begrijpen dat energie een belangrijk afwegingskader kan zijn voor bepaalde ruimtelijke ontwikkelingen. Het ontwikkelen van een bedrijventerrein op locaties waar geen energie aanwezig is, is uiteraard niet gewenst. We plaatsen echter wel vraagtekens bij de stelling dat energie op dezelfde manier ruimtelijk sturend moet zijn als water en bodem (waarmee volgens het landelijk beleid inmiddels al slechts rekening moet worden gehouden) en of energie inderdaad het uitgangspunt moet zijn voor het integraal programmeren dat in de energievisie wordt beschreven.

Daar komt bij dat het op dit moment niet duidelijk is wat het scenario 'energie is sturend' betekent voor ons als gemeente. Hoe veel keuzevrijheid blijft bijvoorbeeld bij ons liggen en op welke vlakken worden keuzes door de provincie gemaakt? Wij willen u vragen om in de energievisie een beschrijving toe te voegen van de rollen en verantwoordelijkheden van de verschillende (semi)overheden die betrokken zijn bij de energietransitie.

Ten slotte wordt het uitgangspunt 'energie is sturend' ook niet consequent gebruikt in de concept-energievisie. In sommige paragrafen wordt dit expliciet genoemd als scenario, terwijl in andere paragrafen wordt genoemd dat energie slechts richtinggevend is. Hier vragen we om meer duidelijkheid.

Openbaar ruimtegebruik voor de energietransitie

In de energievisie wordt beschreven dat de hoeveelheid energie-infrastructuur sterk zal toenemen. Er zal meer energie opgewekt en opgeslagen worden en deze energie zal door meer kabels en leidingen worden getransporteerd. Zo wordt in de energievisie beschreven dat het aantal hoogspanningsclusters zal verdubbelen van 2 naar 4. Al deze ontwikkelingen hebben gevolgen voor de openbare ruimte, maar op dit moment wordt dit bijna niet beschreven in de voorliggende concept-energievisie. Daarom willen we vragen om een indicatie op te nemen van de ruimtevraag van deze ontwikkelingen. Tevens achten wij het zinvol om een strategie te ontwikkelen om de ruimtevraag zo klein mogelijk te houden en om dubbel ruimtegebruik te stimuleren. Kan er bijvoorbeeld een dubbelfunctie gevonden worden voor de ruimte die door deze energie-infrastructuur gebruikt zal worden?

Overeenkomst met lokale en regionale (bouw)plannen

In de energievisie worden aannames gemaakt voor bevolkingsgroei en de bijbehorende woningbouwopgave. We twijfelen of deze voldoende overeenkomen met onze lokale plannen en de regionale plannen uit Twente. Daarom willen we vragen hier nog eens goed naar te kijken en te controleren of de in de energievisie beschreven scenario's nog steeds realistisch zijn als deze ontwikkelingen meegenomen worden.

Om te beginnen wordt in de energievisie een schatting gemaakt van de groei van het aantal huishoudens in Overijssel. Hier wordt, op basis van de PRIMOS-prognose een schatting gemaakt van een groei van 10-20%. In Twente bestaat echter een grote woningbouwambitie. In het kader van het traject RSIA, het position paper Twente 2050, de ROS en de 2ONE (voorheen Spoorzone Hengelo Enschede) gaan wij uit van een groei van meer dan 60.000 woningen. Dat is een groeiambitie van 20%, wat aan de bovenkant van de in de energievisie genoemde voorspelling zit.

Ten slotte wordt in de visie beschreven dat het bouwen van woningen alleen zal plaatsvinden als dit netneutraal kan. Het begrip netneutraal heeft een nadere uitwerking en toelichting. Ook zien wij graag een nadere beschrijving van de consequenties als netneutrale nieuwbouw niet mogelijk is. Er bestaat een grote woningbouwopgave in Overijssel. Wat zijn de gevolgen hiervoor als er op locaties niet netneutraal gebouwd kan worden? Betekent dat dat woningbouwprojecten niet doorgaan, of zullen we op zoek gaan naar alternatieven? Ons verzoek is om hiervoor alternatieven op te nemen in de visie.

Energiemix

Ook wordt in de energievisie beschreven hoe de energiemix in Overijssel zal worden ingevuld in 2050. Ook hier hebben we een aantal vragen/opmerkingen. Ten eerste over de uitvoering en de maatschappelijke haalbaarheid van de energietransitie en welke rol de provincie hierin pakt. Ten tweede over de technische invulling van de energiemix.

In de energievisie worden ambities beschreven rondom o.a. zon op dak, collectieve warmtenetten, SMRs etc. In de visie is echter niet terug te vinden hoe deze ambities bereikt moeten worden en welke rol de provincie hierin pakt. Op verschillende onderwerpen kan de provincie het voortouw nemen en is het wat ons betreft ook logisch dat ze dit doet. Eén van deze onderwerpen is het betaalbaar maken van energie voor de inwoners van Overijssel. De energietransitie gaat niet vanzelf en niet iedere doelgroep of wijk gaat vanzelf even goed meekomen. Energiearmoede is op dit moment een groot probleem dat niet in de energievisie naar voren komt. Daarnaast is voor het realiseren van de energietransitie financiële middelen en personele inzet nodig. We vragen daarom om dit nog mee te nemen in de energievisie.

Daarnaast wordt in de energievisie gesproken over de inzet van Small Modular Reactors (SMRs). Dit ondersteunen we als te onderzoeken mogelijkheid. In de visie wordt Twente expliciet genoemd als locatie voor een SMR. Hier wordt echter niet vermeld om welke locatie dit precies gaat, afgezien van dat het logisch is om deze in de buurt van industrie te realiseren. We begrijpen dat het lastig is dit nu al te bepalen. Wel willen we vragen of geduid kan worden hoe de afweging voor deze locatie gemaakt wordt en om daarin ook factoren als de ruimtelijke impact van een SMR, lokale energiebehoefte en veiligheid mee te nemen. Gemeenten zijn niet het bevoegd gezag bij het plaatsen van een SMR, maar we verzoeken wel om gemeenten altijd te betrekken bij het realisatieproces van SMRs in Overijssel

Zelfvoorzienendheid

Een lastiger onderwerp uit de energievisie vinden we zelfvoorzienendheid. In de energievisie wordt deze ambitie zeer hoog geplaatst. De onderbouwing voor de noodzaak hiervan vinden we echter onvoldoende. Daarom willen we vragen of dit beter toegelicht kan worden en als er geen noodzaak bestaat, in de visie uit te leggen waarom dan toch gekozen wordt voor deze hoge mate van zelfvoorzienendheid. Kort gezegd; is dit een noodzaak op basis van landelijk beleid, of een zelfgekozen ambitie?

Eén van de redenen dat we dit vragen is dat het zelfstandig invullen van de Overijsselse energiebehoefte sterk afhankelijk is van onbewezen of nog niet volledig doorontwikkelde technologieën. In de energievisie wordt uitgegaan van een sterke groei in zon op dak, batterijsystemen en de plaatsing van een aantal SMRs. Wat gebeurt er met deze ambitie als één van deze technieken weg valt? Vangen we dit dan op met andere technieken, of laten we de ambitie voor zelfvoorzienendheid varen? In het eerste geval; wat heeft dit dan weer voor gevolgen voor onze openbare ruimte?

Waterstof en biogas

Duurzame gassen zijn een belangrijk onderwerp in de energievisie. Waterstof en biogas/groengas zullen in een groot deel van onze energiebehoefte voldoen. Beide gassen bieden mooie kansen voor Overijssel en Twente.

Wij staan om te beginnen achter de keuze voor een aftakken van de waterstofbackbone naar Twente. De aanwezigheid van waterstof in deze regio is belangrijk voor een aantal productie- en transportbedrijven in deze regio en het vestigingsklimaat voor dit soort bedrijven. Wij kunnen op dit moment nog niet zeggen of het gewenst en zinvol is om ook Enschede hierop aan te sluiten. Dit is iets wat wij als gemeente zullen moeten en willen bepalen. We moedigen daarom de aansluiting van Twente op de backbone aan, en vragen tegelijkertijd om de mogelijkheid voor een eventuele verbinding naar Enschede open te houden.

Wij vragen ons daarbij wel af of aansluiting op de geplande waterstof infrastructuur vlak over de grens in Duitsland niet een meer voor de hand liggende optie is dan het realiseren van een aftakking op de Nederlandse hoofdleiding. Op dit moment is het alleen nog niet duidelijk of het ook zinvol is om Enschede aan te sluiten op deze waterstofbackbone, of als alternatief op de Duitse waterstofinfrastructuur die vlak over de grens te vinden is.

Ook denken we dat waterstof een interessante optie kan zijn als toekomstige back-up warmtebron voor het regionale warmtenet. Voor dit regionale warmtenet wordt gerekend op de inzet van de restwarmte van Twence. De landelijke ambitie is echter om de hoeveelheid afval dat we als land produceren steeds verder te laten afnemen en toe te werken naar een circulaire economie. Dat kan betekenen dat de hoeveelheid restwarmte bij Twence afneemt en er dus andere warmtebronnen nodig zijn. Voor het succes van het warmtenet is het belangrijk dat een betrouwbare levering van warmte ook in de toekomst wordt gegarandeerd. Daarom willen we vragen om de optie om waterstof als eventuele back-up warmtebron voor dit warmtenet te onderzoeken.

Naast waterstof is in de energievisie een grote rol weggelegd voor bio/groengas. De ambitie voor de productie van bio/groengas is hoog. In de visie is echter niet duidelijk terug te vinden of hierin ook rekening is gehouden met de krimpende veestapel. We vragen om in kaart te brengen wat hiervan de gevolgen (zouden) zijn en of dit problemen oplevert voor deze ambitie. Ook hier is het belangrijk dat er samenhang bestaat met de POVI.

Overig

Als laatste een aantal opmerkingen die niet in de hierboven behandelde categorieën passen.

Ten eerste willen wij vragen om meer uitleg te geven over de houdbaarheid van deze visie en hoe deze visie gemonitord zal worden. In paragraaf 1.2 wordt beschreven dat deze visie onderdeel is van de cyclus integraal programmeren. Hoe vaak wordt deze energievisie herijkt en hoe wordt bepaald of de in de energievisie beschreven ontwikkelingen op tijd behaald zijn? Daarnaast willen we vragen om bij de herijking van de energievisie regionale ontwikkelingen mee te nemen en in de visie te duiden hoe dit wordt gedaan.

Afsluitend is het succes van deze visie afhankelijk van het beleid van hogere overheden dan de provincie. We zien dat wisselend landelijk beleid – zoals het beleid rondom hybride warmtepompen, de salderingsregeling, zero-emissie zone, etc. – zorgen voor onduidelijkheid onder inwoners en ondernemers. Dit maakt het moeilijk voor hen om doelgericht keuzes te maken, zelfs als ze intrinsiek gemotiveerd zijn om te verduurzamen of proactief deel te nemen aan de energietransitie. Sterker nog, wij denken dat dit een vertragend effect heeft. Wij zijn van mening dat de provincie hier een standpunt over mag en kan innemen en dat de energievisie daarvoor een logische plek is.

DATUM
12 november 2024

ONS KENMERK
2400033329

PAGINA
5 / 5

Wij hopen u zo voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Burgemeester en Wethouders van Enschede,
de loco-Secretaris, de Burgemeester,

(E.A. Smit)

(R.W. Bleker)